

15 EKİM 2020

KUR'AN DİLİNE MÜDAHALE / SUR'A ÜFLEMENİN Mİ?

Meal ve tefsir yazarlarının rivayet ve ilkesizce yaklaşımlar üzerinden oluşturdukları Kuran algısı onları mealini ve tefsirini yaptıkları Kurana karşı iki tür davranışa itmektir.

1- KURANIN METNİNE MÜDAHALE ETMEK; Meal ve tefsir yazarları bu müdahaleyi "olmayan kelimeleri eklemek, kelimelerin vezinlerini, zamanlarını ve kalıplarını değiştirmek, kafadalarındaki hazır şablonlara göre kelimelere mana tercih etmek, cümleleri istedikleri yerden istedikleri gibi bölmek, cümlenin irabını metne göre değil de kendi anlayışlarına göre yapmak vs" şeklindedir

2- KUR'ANIN METNİNDEKİ KELİMELERİ GÖRMEZDEN GELMEK, YOK SAYMAK; Yukarıda saydığımız şekillerde yaptıkları müdahalelerle istedikleri anlamı elde edemezlerse bu sefer hem meallerine hem de tefsirlerine orjinal metindeki bazı kelimeleri görmezden gelerek manalar vermek

MESELA (Kehf 18/99)

وَتَرَكْنَا بَعْضَهُمْ يَوْمَئِذٍ يَمُوجُ فِي بَعْضٍ وَنُفِخَ فِي
الصُّورِ فَجَمَعْنَاهُمْ جَمْعًا

"O gün onlardan biri diğerinin içinde dalgalanacaktır. Sura üflenince de tamamını bir araya toplayacağız."SV meali

Bu meale dikkat edilirse orjinal metnin en başındaki TEREKNA (وَتَرَكْنَا)kelimesinin meale hiç yansımadağı yani mealde bir karşılığının olmadığı görülecektir. Bu ayette olan kelimeyi görmezden gelerek meallerine hiç yansıtmayan aynı mealin yazarları şu ayette ise ayette olmayan kelimeleri ayete eklemişlerdir

Nisa 4/47

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ آمِنُوا بِمَا نَزَّلْنَا
مُصَدِّقًا لِمَا مَعَكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ نَطْمِسَ وُجُوهًا فَنَرُدَّهَا عَلَى
أَدْبَارِهَا أَوْ نَلْعَنَهُمْ كَمَا لَعْنَا أَصْحَابَ السَّبْتِ وَكَانَ أَمْرُ
اللَّهِ مَفْعُولًا

"Ey kendilerine Kitap verilenler! Sizin yanınızda olanı tasdik eder özellikle indirdiğimize (bu Kitaba) inanıp güvenin, yoksa itibarınızı yok eder, sizi yüzünüze bakılmaz hale getiririz veya cumartesi yasağını çiğneyen ahaliyi[1*] dışladığımız (lanetlediğimiz) gibi sizi de dışlayabiliriz. Allah'ın emri daima yerine gelir"[2*].

Bu ayetin sonuna doğru gelen لَعْنَا أَصْحَابَ السَّبْتِ (KEMA LEANNE ESHABES SEBT)bu cümle meale ""cumartesi yasağını çiğneyen ahaliyi[1*] dışladığımız (lanetlediğimiz) gibi"" şeklinde yansıtılmış orjinal metinde bulunmayan "YASAĞI ÇİĞNEYEN" kelimeleri metinde varmış gibi meale konmuştur

Bu meal yazarlarını Kurana karşı bu kadar cüretkar yapan şey, her iki ayetin konusu ile alakalı rivayetler üzerinden oluşturulmuş hazır şablonlardır. Getirebileceğimiz örnekler sadece bu iki ayet ile sınırlı değildir. Yüclerce hatta binlerce örnek getirmek mümkündür. Örnek getirdiğimiz bu iki davranış biçimi tespit edilmesi en kolay olandır. Bir de tespit edilmesi epey zahmetli çalışmalar gerektirenleri vardır ki bu başka bir oturumun konusudur. Yukarıya aldığımız mealin yazarları (S.V) televizyonlarda şunu diyorlardı; "Bu kuranı Arapça bilmeyenler değil, Arapça bilenler tahrif ediyor". Tabiki bunu derken kendilerini, Arapça bilip de TAHRİF EDEN kesimden saymıyorlardı. Yukarıda Nisa 47.ayetine kafalarındaki şablona göre mana vererek ayete YASAĞI ÇİĞNEYEN kelimelerini ekleyen meal yazarları, ayetin anlamını taban tabana zıt bir konuma getirmişlerdir.

O mealin yazarlarının ekleme yaparak çevirdikleri cümleye göre Yüce Allah cumartesi yasağı koymuş ve bu yasağı çiğneyenleri bu yasağa uymayanları lanetlemiştir. Oysa cümleye hiç kelime eklemeyen düz bir çeviri yaptığımızda mana şunun gibi olacaktır...SEBT ASHABINI LANETLEDİĞİMİZ GİBİ. O meal yazarlarının cümleye verdikleri anlam ise.. "CUMARTESİ YASAĞINI ÇİĞNEYEN AHALİYİ LANETLEDİĞİMİZ GİBİ

Son iki yıldır evire çevire tasdik konusunu işleyen ve kendi meallerinde de bol bol yahudilerin tevrat dediği kitaptan pasajlar ekleyen bu VAKIF, Kuranın yahudilerin cumartesi yasaklarını TASDİK ettiğini yani onayladıklarını söylemiş olmaktadır. Yukarıya aldığımız KEHF 99.ayette ise durum biraz daha farklıdır. Genel kaniya yani mevcut dini anlayışa göre dünyanın sonu (Es saat) şöyle gerçekleşecektir. Kuranda geçmediği halde adı bilinen İSRAFİL adındaki bir melek SUR denilen bir boruyu öttürecek ve o zaman tüm insanlar hatta Allah'ın dilediği çok az akıllı varlıklar dışındaki diğer akıllı varlıkların da hepsi ölecek. Anlaşılan o ki boruyu (SUR) üfleyen israfil adındaki melek ölmeyecek ki; ikinci defa sura üflecek ve o zaman mezardakilerde dahil tüm ölenler dirilecek

Akıllı varlıkların sonu ve yeniden dirilişi ile ilgili anlatılan bu şablonu kafalarında taşıyan yukarıdaki (ve diğer) meal ve tefsir yazarları, bu şablonu bozmamak için Kuranda bu olay bağlamında geçtiği sanılan ayetlerdeki kelimelere MAZİ (geçmiş zaman) fiil olmasına rağmen GELECEK zaman manaları vermişlerdir. Bu şablon değişmez ve hatta değiştirilmesi teklif dahi edilemez bir olgu olarak kafalara yerleşince, doğal olarak bu şablona uymayan ayetlerdeki kelimeler değiştirilecektir nitekim değiştirilmiştir de

Kuran'ın tamamı "kopmaz bir bütündür"..Bu bütünden kopuk anlaşılmaya çalışılan her konu sapmayı dehşet boyutlara taşıyacaktır. Bu en başında milimetre bazında yapılan bir yanlışlıkla ölçülen uzun bir ölçünün en sonunda varılan kilometreler miktarındaki sapma gibidir. Bugün genel kabüle göre dünyanın çevresi yaklaşık 42.000 KM dir. Bir metrede yapılacak bir milimlik sapma sonuçta 420.000 metrelik bir sapma oluşturacaktır. İşte Kuran hakkındaki en ufak bir sapma bunun milyonlaca kat üstünde bir sapma oluşturacaktır ve nitekim oluşturmuştur da. Elbette ki bu sapmalar Kuranda değil, Kuranı anlamaya çalışan akılda oluşan sapmalardır. Akıl metre gibidir. Eğer o metredeki cm ve mm ler yanlış aralıklarla ölçülmüş ise o akıl artık baktığı herşeye o kafasındaki metreyle bakacak ve her ölçtüğünü sapmayla ölçecektir. Kuranın inişinden bu güne kadar sapan ve saptırılan Kuran değil, Kuranı anlamaya çalışan akıldır. Yoksa Kuranı saptırmaya kimsenin gücü yetmez

Daha en başta sapan ve saptıran bir akılla Kuranı anlamlandırmaya çalışan GELENEK, bu akılla binlerce tarikat, yüzlerce mezhep, onbinlerce mücmel mesele ve ne yaparsanız yapın anlayamayacağınız KIRAATLER oluşturmuştur. MÜKTEABAT dediğimiz ve binlerce kütüphaneyi tıka basa dolduran

birikim!! en başta yanlış bir metre ile başlanan ölçümün sonucunda, ölçüle ölçüle gelinen son durumdur MÜKTESABAT.

Eğer Kuran doğru anlaşılacak isteniyorsa yapılması gereken ilk şey Arapça, gramer, sarf, nahiv vs okumak değil, akıl metresindeki mm ve cm leri çek etmektir. Çünkü istesek de istemesek de kabul etsek de etmesek de biz o geleneğin devamıyız. İnsan türü mantar gibi değildir, nasıl ki DNA larla ilk insana uzanan biyolojik yapısı varsa aklında DNA sı vardır ve bu DNA ilk insana kadar uzanır. Bilgi aktarımı ve edinme de işte bu DNA lara göre olur. Fakat, bilgi ve akıl olarak geriye doğru yapılacak bir DNA araştırması bizi ilk insana değil KURANA götürecektir

Çünkü bilgi ve ilim Kuranın ta kendisidir. İşte bu yüzden her çağ ve dönemde biyolojik DNA lar üzerinde bir düzeltme yapamamak da, Akıl DNA ları üzerinde kesinlikle bir düzeltme yapabiliriz. Çünkü aklımızın ilk DNA sı Kurandır ve bilgi onunla başlamıştır. Biyolojik DNA bizi ilk insana, AKIL DNA'sı ise bizi İLKLERİ BAŞLATAN İLK'E YANI YÜCE ALLAH'A GÖTÜRÜR. Yüce Allah'a giden akıl DNA sının çizgisi keşfedilemeyecek kadar karışık, düzeniyle oynanamayacak kadar grift değildir...Etrafınızda gördüğünüz bir çiçek, bir böcek, bir yaprak, bir damla su, gökteki bulut, esen rüzgar, üstüne bastığımız bir ot, öldürdüğümüz bir sivrisinek kısaca herşey hemen size bu bağı kurdurur. İnsan yaşadığı zamanda varlığa, insanlara ve olaylara karşı doğru tavır geliştirebilmesi için geçmişi bilmek zorundadır. Bu geçmiş bilgisi ne kadar kesin bilgi olursa insanın takınacağı tavırlarda o kadar kesin. Geçmişe dair bilgilerimiz hep gelenek, tarih ve bizden öncekilerin aktarımı üzerinden olmaktadır. Bunların hemen hepsi hakkında şüphe duyulması, değişebilir ve hatta tam tersine dönmesi mümkün olan bilgilerdir

Sıradışı bir örnek vermek gerekirse; Herkesin kendi annesi ve babası ile bilgisi %100 kesin bilgi değildir. Aktarım ve peşin kabul üzerinden elde edilen bu bilginin bile yanlış çıkma ihtimali her zaman vardır. İşte kişinin kendi kimlik bilgileri bile değişmesi mümkün olan bilgilerdir ve biz bu bilgiler üzerine şu an içinde bulunduğumuz konuma göre tavır takınırız. AMA Kuranın geçmişe dair verdiği bilgiler doğruluğu %100 olan bilgilerdir. Bu bilgilere güvenerek kesin ve net tavırlar belirlemek, Kuranın verdiği geçmiş bilgisiyle uzun soluklu sürdürülebilir davranış biçimleri, ahlak, görüş, akıl, bilgi edinme ve bilgi aktarma geliştirmek mümkündür. Hatta bu SADECE KURAN İLE MÜMKÜNDÜR

İşte en başta meallerini verdiğim meal yazarları, akıllarını Kuranın hazırladığı zemine konumlandırmadıkları gibi Kuranın içine kendi insan birikimlerini dahil ederek hem bilgide, hem akılda hem doğru tavırlarda dehşet boyutlarda bir sapmaya neden olmuşlardır. Kuranın içine karıştırılacak en ufak bir kelime, insanın aklının metresine eklenen cm lerdir. O metrenin üzerinde 100 cm. Ve bundan sonra herşey 110 cm ölçülecek ama ona 1 metre denilecektir. Gerçek metreyi elinize alıp "yahu arkadaş bu 100 cm değil 110 cm" dediğinizde kesinlikle dışlanan, tekfir edilen ve düzeni bozan siz olacaksınız. Buna en güzel örnek Kuranda anlatılan Allah Resullerinin kıssalarıdır. Hepsinin muhatap olduğu toplumlar Allah'ı bilen ve hatta kafalrında oluşturdukları Allah bilgisine iman eden insanlardı

Allah resulleri onlara gelince hepsinin ortak sözü SEN ALLAH'A İFTİRA ATIYORSUN olmuştu. Çünkü onların ölçtüğü ölçüye göre Allah, sadece kelimelerle kılavuzluk yapamazdı, elinde kelimelerden başka bir şey olmayan resul göndermez onu çeşitli olağan üstülüklerle ve tabiki güç kuvvet ve zenginlikle donatırdı. Onların ölçtüğü ölçüye göre resul SIRADAN olmaz, çarşı pazar dolaşamaz, toza toprağa belenemezdi. Onlar göre, Resul demek Yüce Allah'ın temsilcisi olmak demektir ve bu temsilci Yüce Allah'ın imkanları ile donatılmalı, sağına soluna ona destek verecek, yeri geldiğinde onu koruyacak, yeri geldiğinde insanların etkileyecek melekler olmalıydı. Gele gele, gülen, ağlayan,

hastalanan, üzülen, yemek yiyen, tuvalete giden, tepesinde bulut dolaşmayan, bir bakışıyla dağları devirmeyen, ağaçları yürütmeyen sıradan biri geldi. İşte bu o aklın ölçtüğü metreye göre asıl ölçüden sapan kendileri değil gelen resuldür. Çünkü onlar yıllarca ellerindeki bir metreye göre herşeyi ölçmüş, bütün birikimleri o metre üzerinden elde etmiş ve o metreyle ölçtükleri bir dünyaya bakmışlardı

Kehf 18/99)

وَتَرَكْنَا بَعْضَهُمْ يَوْمَئِذٍ يَمُوجُ فِي بَعْضٍ وَنُفِخَ فِي
الصُّورِ فَجَمَعْنَاهُمْ جَمْعًا

“O gün onlardan biri diğerrinin içinde dalgalanacaktır. Sura üflenince de tamamını bir araya toplayacağız”.SV meali

Bu ayete verilen manaya geri dönecek olursak. Meal yazarlarına göre bu ayetin İSNADI, biraz önce bahsettiğim Dünyanın sonuna atıftır. Fiillerin mazi yani geçmiş zaman şıgasında gelmesi de kafalardaki o anlamı ayetteki kelimelere yüklemenin önünde engel değildir. Ayette geçen SUR

(الصُّورِ) kelimesi, صُور kök harflerinden türemiştir. HAŞR suresinde bu kökten türemiş ismi fail olan MUSAVVİR kelimesi de Yüce Allah'ın esmasından sayılmıştır

SEVARA صُور kelimesi anlam olarak, "seslenmek, çağırarak, ses çıkarmak, kesip ayırmak, kendisine doğru çekmek"" anlamlarına gelmektedir. Bu kökten türeyen MUSAVVİR kelimesi MODERN ARAPÇA da "kameraman" anlamındadır. Resim, fotoğraf, şekil anlamına gelen ve türkçeye de olduğu gibi geçmiş olan SURET kelimesi de bu kökten türemiştir, fotokopi, tasvir kelimeleri de yine bu kökten türemiştir. Yine türkçeye geçmiş TASAVVUR kelimesi de bu kökten türemiştir. Kuranda bu kökten türeyen isim ve fiil olarak 19 kelime bulunmaktadır. Ayette geçen SUR (الصُّورِ) kelimesine meal ve tefsir uleması ÜFLENİNCE sen çıkararak BORU manası vermişlerdir. Dünyanın sonunda İSRAFİL!! tarafından üflenilerek öttürülecek olan bu boru, bu olay bağlamında geçtiği her yerde MEÇHUL bir fiille geçmiştir. Mesela, muzari (geniş, şimdiki ve geniş zaman) fiil olarak

En'âm/73

وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ وَيَوْمَ
يَقُولُ كُنْ فَيَكُونُ قَوْلُهُ الْحَقُّ وَلَهُ الْمُلْكُ يَوْمَ
يُنْفَخُ فِي الصُّورِ عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ وَهُوَ
الْحَكِيمُ الْخَبِيرُ

“O, gökleri ve yeri hak (ve hikmet) ile yaratandır. «Ol!» dediği gün herşey oluverir. O'nun sözü gerçektir. Sûr'a üflendiği gün de hükümranlık O'nundur. Gizliyi ve açığı bilendir ve O, hikmet sahibidir, her şeyden haberdardır.”S.ATEŞ MEALİ

Bu ayette YUNFEHU FİS SURİ şeklinde Mazi yani geçmiş zaman fiil olarak

Yasin 36/51)

وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَإِذَا هُمْ مِنَ الْأَجْدَاثِ إِلَىٰ رَبِّهِمْ يَنْسِلُونَ
“Sura üflenince bunlar; derhal kabirlerinden kalkar ve hızla Rablerine (hesap verecekleri yere) doğru akın ederler”.SV MEALİ

SUR (üflenince ses çıkaran boru) hep dünyanın sonu ile ilişkilendirildiği için ondan önceki fiilin mazi yada müzari olmasının hiç bir anlamı kalmamış, ne şekilde gelirse gelsin fiili hep gelecek zaman fiili olarak çevirmişlerdir. Oysa, geçmiş zaman (mazi) bir fiile gelecek zaman anlamı ancak bazı özel edatlar gelmesi durumunda mümkündür. Eğer mazi bir kelimenin anlamını gelecek zamana taşıyacak bir edat yoksa, sadece kafalardaki anlam üzerinden geçmiş zaman fiilinin gelecek zamana çevrilmesi mümkün değildir. Ayetteki en küçük bir ilke ihlal edilince bu ihlallerin devamı da gelmek zorundadır. Nitekim yasin suresindeki ayeti bir sonraki ayetle beraber okuyalım

Yasin 36/51

وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَإِذَا هُمْ مِنَ الْأَجْدَاثِ إِلَىٰ رَبِّهِمْ يَنْسِلُونَ
“Sura üflenince bunlar; derhal kabirlerinden kalkar ve hızla Rablerine (hesap verecekleri yere) doğru akın ederler.”

Yasin 36/52)

قَالُوا يَا وَيْلَنَا مَنْ بَعَثَنَا مِنْ مَرْقَدِنَا هَذَا مَا وَعَدَ الرَّحْمَنُ وَصَدَقَ الْمُرْسَلُونَ

“Eyvah! Yatağımızdan bizi kim kaldırdı[*]?” derler. Onlara şöyle denir: “İşte bu, Rahman’ın tehdit ettiği şeydir. Demek ki elçiler doğru söylemişler.”

51.ayetteki NUFİHA fiiline gelecek zaman manası verilince 52.ayette, orjinal metinde olmayan "ONLARA ŞÖYLE DENİR" ifadesi de eklenecektir. Oysa ayet KALU (dediler) kelimesi ile başlamakta ve ayette o sözün bitip başkalarının konuştuğuna dair hiçbir işaret ve emare bulunmamaktadır. Aslında Kuran ne derse desin, hangi siğada konuşursa konuşsun bu gözü kara ve cesur adamlar kafalarındaki manayı ayete giydirmeye kararlıdırler.....

EndMustafa- Ayetlerde geçen "sura" ifadesini, Katede'nin "suer" (suretler) şeklinde okduğunu, okumuştum bir tefsir de. Bu okuma yolu ile "suretlere üflendiği" şeklinde bir mana ortaya çıkıyor.Peki bu durumda "suretlere üflemek" ifadesi, ayetler mazi siğasında geliyor ise ne anlama gelir abi?

-Mustafa kardeşim, ayette geçen kelime "kadate"nin yaptığı gibi SUVER şeklinde çoğul okumaya müsaittir. Yani böyle bir iştikak çıkar. Fakat buda en birinci temel sorun neden hep bu kelimenin FİLİ meçhul gelir? İkinci temel sorun ise kelimenin başındaki EL takısı. Suretlere üflemek açıklaması KURTUBİ nin de gündemine gelmiş ve hatta tefsirinde "suretlere üflemek" ne demektir açıklama getirmiştir. Kurtubinin tefsirini açıp ne dediğini size aktarayım, önce razinin dediklerini aktarayım (fotoğraf halinde)

önünde, bu eziyetlerinin cezasını çekecekleri zor bir gün var. Sen de o günde, onların eziyetlerine sabrının mükafaatını göreceksin."

İKİNCİ MESELE

Nâkur

Birinci Görüş: Bahsedilen üfleniş, ilk nefhadır. Halimî, Kitabu'l-Minhâc'ında şöyle der: "Allah Teâlâ, sûra, sûr ve nâhûr diye iki isim verdi. Müfessirlerin görüşü, buradaki "nâhûr"un da "sûr" olduğu şeklindedir. "Sûr"un, kendisine her iki nefhanın da üflendiğine şüphe yoktur. Çünkü insanları öldürmek için olan nefha, diriltmek için olan nefhadan (üfleyiştten) başkadır. Hadislerde şu yer almıştır. O sûr'da bütün ruhlar sayısınca delikler vardır. Ruhlar, ikinci üfleyişte, sûrun bu deliklerinde bulunurlar, dolayısıyla da, ona üflendiğinde, herbir delikte, bedenine doğru çıkıp giden bir ruh çıkar. Dolayısıyla o beden, Allah'ın izniyle yeniden hayat bulur. Binâenaleyh bu sûrun, birisi "nahr", diğerini "nefh" edilmek üzere iki aleti bulunabilir.

Şu halde o sûra, bütün canlıları öldürmek için nefhedildiğinde (üflendiğinde), çıkacak sayha ve sesin, daha şiddetli ve daha korkunç olması için, "nahr" ve "nefh" birlikte yapılmış olur. Ama ona, diriltmek için üflendiğinde ise, "nahr" edilmez sadece "nefh" ile yetinilir. Çünkü bunun gayesi, o ruhları, sûrun deliklerinde

29. Cüz MÜDESSİR SÜRESİ 74/8-9-10

22. Cilt / 251

"nahr" yapılır. İşte bundan ötürü de, bu şeye "nâhûr" denir Ben diyorum ki bu kelime hususunda, şöyle bir izah yapılabilir: Nâhur, "hâtûm"un da, sayesinde hatm (ufalama) işinin yapıldığı şey manasına oluşu gibi, "nahr" kökünden, bu manada bir kelimedir. Binâenaleyh "nâkûr"un kendisine "nahr" edilen değil, kendisiyle "nahr" işinin yapıldığı şey olması gerekir.

ÜÇÜNCÜ MESELE

أَدْ edatındaki âmil، يَوْمٌ عَسِيرٌ "çetin bir gün" ifadesinin delalet ettiği manadır. Buna göre takdir, "Nahûra üflendiğinde, ilgili iş çok çetin ve zor olur" şeklindedir.

★ ★
★

Kafirler İçin Çetin Gün

Razi bunları müddessir suresindeki 8.ayette geçen NAKUR kelimesi bağlamında söylemiştir

.....

Nitekim yüce Allah'ın Kitabında da: "كُلُّ نَبِيٍّ فِيهِ أُفْرُؤٌ" (Sonra ona ikinci bir defa üfürülür" (ez-Zümer, 39/68) diye buyrulurken, (Sûr'un "sûret" kelimesinin çoğulu olduğunu söyleyenlerin görüşlerinin aksine); (نَبِيٍّ) denilmemiştir. Böylelikle Sûr'un "sûret" in çoğulu olmadığı anlaşılmıştır.

Sûra üfürecek olanın İsrail (a.s.)'in olacağını bütün ümmetler icma ile kabul etmişlerdir. Ebu'l-Heysem der ki: Sûr'un bir boynuz olacağını kabul etmeyen bir kimse, Arşı, Mizanı ve Sıratı inkâr eden ve bunları çeşitli şekillerde te'vile kalkışan kimse gibidir. İbn Faris der ki: Hadiste sözü geçen Sûr, kendisine üflenilecek boynuzu andıran bir şeydir. Sûr da "sûret" in çoğuludur. el-Cevherî ise der ki: Sûr, karn (boynuz) demektir. Nitekim recez vezninde şair şöyle demiştir:

لقد نطحنهم فداة الجمين نطحا شديدا لا كتطح العودين

"İki ordunun karşı karşıya geldiği sabah, onlara Öyle şiddetlice tosladık ki, iki boynuzla (sûr'a) toslamaya benzemedi."

"Ve Sûr'a üfürüleceği günde" (en-Neml, 27/87) buyruğu da bu kabildendir. el-Kelbî der ki: Sûr'un ne olduğunu bilemiyorum. Bunun "بُشْرَةٌ وَشَرٌّ" (Taze hurma" gibi suretin çoğulu olduğu da söylenmektedir. Yani ölümler ve ervalun (ruhların) suretlerine üfürülür demek olur.

el-Hasen ise, "بُشْرَةٌ فِي الْعُزْرِ" (Suretlere üfürüleceği günde" diye okumuştur. (العُزْرُ) şeklinde "sad"ın esrelli okunuşu ise, suretin çoğulu olan; (العُزْرُ) 'ın bir başka söyleyişidir. Bunun da çoğulu; (عُزْرٌ) şeklinde geldiği gibi "yâ" ile (عُزْرٌ) şeklindeki çoğul da bunun bir başka söyleyişidir.

Amr b. Ubeyd de der ki: لَيْقٌ فِي الْعُزْرِ" (Suretlere üfürüleceği gün" şeklinde okumuştur. Bu kıraat ile mahlukat kastedilir.

Derim ki: Bu âyet-i kerimede yer alan "Sûr'un" suretin çoğulu olduğunu söyleyenler arasında Ebu Ubeyd de vardır. Her ne kadar bu, ihtimal dahilinde ise, bizim Kitab-ı Kerimden ve sünnet-i seniyyeden zikrettiğimiz delillerle red olunur. Aynı şekilde öldükten sonra diriliş için Sûr'a iki defa üfürülecektir. Diriliş için yalnızca bir defa üfürülecektir. İsrail (a.s.), boynuz şeklinde olan Sûr'a üfürecek. Şanı yüce Allah da suretleri diriltecektir. Kur'an-ı Kerim'de ise: "Fakat Biz ona ruhumuzdan üfürdük" (et-Tahrîm, 66/12) diye buyrulmaktadır.

Yüce Allah'ın: "Görüleni de görülmeyeni de bilendir" buyruğunda yer alan; "عَالِمٌ": Bilen" kelimesi, (الْبَيِّنُ) 'in sıfatı olmak üzere merfû' okunur. Ya-

zın un bir sıfatıdır. Bu açıklamaya göre ifade; "فَيَكُونُ قَوْلُهُ الْحَقُّ": O'nun hak sözü gerçekleşir" buyruğunda tamam olur.

İbn Âmir ise, mansub olarak; (فَيَكُونُ) diye okumuştur. Bu ise, hesabın ve ba's'ın (öldükten sonra dirilişin) ne kadar sür'atli olacağına işarettir. Bu hususa dair yeterli açıklamalar daha önceden el-Bakara Sûresi'nde (2/117. âyet, 5 ve 6. başlıklarda) geçmiş bulunmaktadır.

"Sûr'a üfürüleceği günde mülk yalnız O'nundur." Yani, Sûr'a üfürüleceği gün her şeyin mülkiyeti, sahipliği yalnız O'nundur. Veya: Sûr'a üfürüleceği günde hak yalnız O'nundur. Bunun "O'nun ol diyeceği günü" buyruğundan bedel olduğu da söylenmiştir. (O takdirde buyruğun anlamı şöyle olur: Sûr'a üfürüleceği gün olan o günde mülk yalnız O'nun olacaktır.)

Sûr: Kendisine üflenilecek nurdan bir boynuzdur. Birinci üfürüş canlıların yok olması içindir. İkincisi ise yeniden yaratmak içindir. Bazıların ileri sürdüğü gibi Sûr'un çoğulu; (عُزْرٌ) şeklinde gelmez. Bu iddiaya göre -ile-ride açıklayacağımız üzere- ölümler suretlerine (şekillerine) üfürülür manası verilir.

Çünkü Müslim, Abdullah b. Amr yoluyla gelen bir hadiste şöyle denildiğini rivayet etmektedir: "... Sonra Sûr'a üfürülür, onu işiten herkes mutlaka boynunu o tarafa doğru döndürür veya uzatarak kulak verir. Onun sesini işitecek ilk kişi, develerinin su içtiği havuzu sıvayıp düzölen bir adam olacaktır. O da sair insanlar da baygın yere düşecekler, sonra yüce Allah, çisintiyi andıran bir yağmur yağdıracak. -Yahut da; indirecek ifadesini kullandı-. Bu yağmurdan insanların cesetleri bitecek. Sonra tekrar Sûr'a üfürülecek ve ansızın kalkıp bakınacaklardır..." (1)

(1) Müslim, Fitn 116.

ni: Göbleri ve yeri yaratan, görüneni görünmeyeni bilen O'dur. Mübtedanın nazî dolayısıyla merfû' olması da mümkündür. Bazı kıraat alimlerinin; "بُشْرَةٌ" (Üfürür" şeklinde okuduğu da rivayet edilmiştir. Buna göre üfürmek fiilinin faili; "عَالِمٌ الْغَيْبِ": Görünmeyeni bilen" olması mümkündür. Çünkü ona üfürmek, yüce Allah'ın emri ile olduğuna göre, bunun doğrudan Allah'a nisbet edilmesi de mümkün olur. "عَالِمٌ": Bilen" kelimesinin manaya hamledilmek suretiyle merfû' olması da mümkündür. Nitekim Sibeveyh (buna benzer olan) şöyle bir mısra nakletmektedir:

بَيْتُكَ يَزِيدُ ضَارِعًا لِحُصُونِ

"Yezid için ağlansın (çünkü) bir davaya yardımcı olmak için çağrıldığında yardımcı olur o."

Kurtubi, müddessir suresinde geçen NUKİRA FİN NAKUR kelimesinin tefsirini yukarıdaki ayetlere ve aşağıdaki ayetlere atıf yaparak yapmıştır. Yukarıdaki ENAM 73. AYET. Aşağıdaki ise NEML 87. Ayet

bir boynuz olduğudur. Mücahid borazan şeklidir, demistir. Sûr'un Yemenlilerin lehçesindeki borazan (el-bûk) olduğu söylenmiştir. Buna dair açıklamalar ile ilim adamlarının bu husustaki görüşleri daha önceden el-En'âm Sûresi'nde (6/73). âyetin tefsirinde geçmiş bulunmaktadır.

"Allah'ın dilediği kimseler dışında göklerde olanlar da, yerde olanlar da dehşete korkarlar." Ebu Hureyre dedi ki: Peygamber (sav) buyurdu ki: "Yüce Allah gökleri yaratmayı bitirdikten sonra Sûr'u yarattı. Onu İsrâfil'e verdi. O bu Sûr'u ağzına koymuş, gözünü Arş dikmiş, ne zaman üflemekle emrolunacağına bakmaktadır." Ey Allah'ın Rasûlü Sûr nedir? diye sordum. Şöyle buyurdu: "O bir boynuzdur. Allah'a yemin ederim ki, çok büyüktür. Beni hak ile gönderene yemin olsun ki ondaki bir dairenin büyüklüğü göklerin yerin eni kadardır. Ona üç defa üflecektir. Birinci üfürüş feza' (dehşete kapılma) üfürüşüdür. İkinci üfürüş baygınlık (sa'k) üfürüşüdür. Üçüncüsü ise öldükten sonra diriliş ve âlemlerin Rabbinin huzuruna kalkış üfürüşüdür."⁽¹⁾ diye hadisin geri kalan bölümlerini zikretti. Bu hadisi Ali b. Ma'bed, et-Taberi, es-Sa'lebi ve başkaları zikretmiş olup, İbnü'l-Arabî sahih olduğunu belirtmiştir. Ben bu hadisi *et-Tezkire* adlı eserimde zikrettiğim gibi, ona dair orada açıklamalarda da bulunmuşum. Sûr'a üfürmenin sayısı hususunda sahih olan ise bunların üç değil iki olduğudur. Feza' (korku ve dehşete kapılma) üfürüşü aslında baygınlık (sa'k) üfürüşüne radidir. Çünkü bu iki husus, bu iki üfürüşle birlikte olacaktır. Yani onlar öyle bir dehşete kapılacaklardır ki, bundan dolayı öleceklerdir. Yahutta öldükten sonra diriliş nefhasına radidir, bu da el-Kuşeyri ve başkalarının tercihidir. O bu âyet-i kerime ile ilgili açıklamaları esasında şöyle demektedir: İkinci üfürüşten kasıt; onların dehşete kapılmış olarak diriltilmeleri: **"Yattığımız yerdin kim kaldırdı bizi?"** (Yâsîn, 36/52) diyecekleri ve kendilerini dehşete düşürüp korku duymalarına sebep teşkil edecek işler görecektir olmalıdır. İşte bu üfürüş borazan sesi gibi olacaktır. İnsanlar da âmelerinin karşılıklarını görecektir yerde toplanacaklardır. Bunu da Katade söylemiştir. el-Maverü dedi ki: **"Sûr'a üfürüleceği günde"** buyruğundaki gün, kabirlerden kalkılacağı gündür. Korku hakkında da iki görüş vardır demistir. Birincisine göre seslenişin gereğini yerine getirmek ve bu maksata acele etmektir. Bu da Arapların sana yardım etmek üzere seslenilmesi halinde çabucak koşmanı anlatan; **"(فزعك إليك يا كذا):** Bu hususta ben sana hızlıca geldim" ifadelerinden alınmıştır. İkinci görüşe göre ise burada sözü edilen korku ve dehşet, korku ve üzüntüden ileri gelen alışılmış bir dehşettir. Çünkü onlar kabirlerinden tedirgin edilecekler, bundan dolayı korku ve dehşete kalkacaklardır. İki görüşün doğruya yakın olanı da budur.

(1) Taberi, *Câmiü'l-Beyân*, XVI, 30.

Derim ki: Ebu Hureyre ile Abdullah b. Amr'ın rivayet ettiği hadislerden nabıt olan sünnet, üfürmelerin üç değil, iki defa olacağını göstermektedir. Bu iki hadisi de Müslim rivayet etmiş olup, biz bunları **"et-Tezkire"** adlı eserimizde zikretmiş bulunuyoruz. Doğrusu da yüce Allah'ın izniyle bu üfürmelerin iki defa olacağıdır. Yüce Allah: **"Sûr'a üfürülmüş -Allah'ın diledikleri müstesnâ- göklerde ve yerde olanların hepsi ölmüş olacaktır"** (ez-Zümer, 39/68) buyruğunda korku ve dehşet nefhasında istisnâda bulunduğu gibi, burada da istisnâda bulunmaktadır. Bu da bu iki yerde sözü edilen üfürüşlerin aynı üfürüş olduğunun delilidir. İbnü'l-Mübarek, el-Hasen'den şöyle dediğini rivayet etmektedir: Rasûlullah (sav) şöyle buyurmuştur: "İki nefha (üfürüş) arasında kırk yıl olacaktır. Birincisinde yüce Allah her bir canıyı öldürmüş olacaktır, ikincisinde de yüce Allah ölmüş olan her bir kişiyi dirilecektir."⁽¹⁾

Şâyet: Yüce Allah'ın: **"Arkasından onu Râdife izleyecek"** buyruğundan itibaren... **"O ancak bir tek haykırıdır."** (en-Naziat, 79/7-13) buyrukları zahiri gereğince bu üfürüşlerin üç tane olması gerekir denilecek olursa, böyle diyene şöyle cevap verilir: Hayır, durum böyle değildir. Burada haykırış (Zecra)'dan kasıt, insanların kabirlerinden çıkışlarının arkasından gerçekleşeceği ikinci üfürüştür. İbn Abbas, Mücahid, Ata, İbn Zeyd ve başkaları da böyle demistir. Mücahid dedi ki: Bunlar iki sayfa (haykırış)dır. Birincisinde yüce Allah'ın izniyle bu üfürüş sonucunda herkes ölecektir. İkincisinde ise yüce Allah'ın izniyle bu üfürüş ile herşey diriltilecektir. Ata dedi ki: (en-Naziat, 79/6) buyruğunda sözü edilen sarıscı (er-Racif) kıyamet günüdür. "er-Râdife" ise öldükten sonra diriliş demektir. İbn Zeyd dedi ki: er-Râdife'den kasıt ölmüştür, er-Râdife'den kasıt da kıyamet saatidir. Doğrusunu en iyi bilen Allah'tır.

"Allah'ın dilediği kimseler dışında" buyruğunda istisnâ edilenlerin kimler olduğu hususunda da farklı görüşler vardır. Ebu Hureyre yoluyla gelen hadise göre bu istisnâ edilenler Rabbleri nezdinde kendilerine rızık verilen şehidlerdir. Bu korku ve dehşet sadece hayata olanlar içindir. Said b. Cübeyr'in görüşü de budur. Bunlar Arşin etrafında kılıçlarını kuşanmış olan şehidlerdir. el-Kuşeyri dedi ki: Peygamberler de onların kapsamına girer. Çünkü onların peygamberlikle beraber bir de şehitlikleri vardır.

İstisnâ edilenlerin melekler oldukları da söylenmiştir. el-Hasen dedi ki: Yüce Allah iki nefha (üfürüş) arasında ölecek bir takım melekleri de istisnâ etmiştir.

Mukatil dedi ki: Bununla Cebrail, Mikail, İsrâfil ve ölüm meleğini kastet-

(1) Hadis, görüldüğü gibi müstelseldir. Ancak Ebu Hureyre'den gelen ve "iki üfürüş arasında kırk yıldır" deyin, bu kırkın mahiyetini sorulan soruya rağmen belirtmediği rivayet için bk.: *Buhârî*, IV, 1813, 1881; *Müslim*, IV, 2270.

89. Kim iyilikle gelirse ona, ondan hayırlısı vardır. Hem onlar o günde dehşetli bir korkudan yana güvenlik içindedirler.
90. Kim de kötülükle gelirse, yüzleri üzere ateşe dökülürler. (Onlara): **"işlediğinizden başkası ile mi cezalandırılacaksınız ki?"** (denilir.)

"Sûr'a üfürüleceği günde" yani sen Sûr'a üfürüleceği günü hatırla, yahut onlara bunu hatırlat. el-Ferra'nın kabul ettiği görüşe göre anlamı şudur: İşte o gün Sûr'a üfürüleceği gündür, deyin burada; **"(ذلكم):** İşte o" ism-i işaretinin hafzedileceğini caiz kabul etmiştir.

Sûr ile ilgili doğru olan görüş, onun İsrâfil'in kendisine üfleceği nurdan

meleklerdir. Maksadın el-hürüf'in oldukları da söylenmiştir. Bunlar mü'minlerdir, diye de açıklanmıştır. Çünkü yüce Allah bu buyruğun akabinde şöyle bu yurmaktadır: **"Kim iyilikle gelirse ona, ondan hayırlısı vardır. Hem onlar o günde dehşetli bir korkudan yana güvenlik içindedirler."**

Kimi ilim adamımız da şöyle demistir: Sahih olan bunların kimliklerinin tayini hususunda sahih herhangi bir haberin gelmemiş olduğudur, hepsi ihtimal dahilindedir.

Derim ki: Bu, ilim adamımız Kadî Ebubekr İbnü'l-Arabî'nin de sahih olduğunu belirttiği, Ebu Hureyre yoluyla gelen hadisi görememiştir. O bakımdan bu hadis, bu konuda dayanak alınmalıdır. Zira kimliklerin tayini hususunda bu hadis nasır, diğerleri ise bir içtihadır, doğrusunu en iyi bilen Allah'tır. İleride ez-Zümer Sûresi'nde (39/68. âyetin tefsirinde) geleceği üzere bundan başka görüşler de ileri sürülmüştür.

Yüce Allah'ın: **"Göklerde olanlar da... dehşete korkarlar"** buyruğunda fiil mazi, **"üfürüleceği günde"** buyruğunda ise fiil muzari olarak kullanılmıştır. Peki bu durumda mazi fiil nasıl muzari fiile atfedilmiştir diye sorulabilir. el-Ferra'nın kanaatine göre burada atıf manaya göredir, çünkü anlam: Sûr'a üfürüldüğünde... korkarlar, şeklidir. **"Allah'ın dilediği kimseler dışında"** buyruğunda da müstesnâ olarak nasb halindedir.

"Hepsi de huzuruna küçülmüş olarak geleceklerdir." buyruğunda geçen ve **"ona geleceklerdir"** anlamındaki buyruğu Ebu Amr, Âsım, el-Kisaî, Nafl, İbn Âmir ve İbn Kesir, (كَلِمًا) şeklinde müstakbel (muzari) bir fiil olarak okumuşlardır. el-A'meş, Yahya, Hamza ve Âsım'dan Hafs ise medsiz olarak ve mazi fiil olarak okumuştur. İbn Mes'ud da böyle okumuştur. Katade'den de (كَلِمًا) Ona gelecektir" (şeklinde fiilin faili müfred olarak) okumuştur.

en-Nehhas dedi ki: Benim Ebu İshak'dan naklen kıraatlara dair yazdıklarında bunlar da vardır. Kim: (كَلِمًا) diye okursa, (كَلِمًا) lafzına binaen fiil tekil okur. Kim de: (كَلِمًا): Gelicidirler" diye okursa, manasına binaen çoğul okur. Ancak böyle bir görüş çirkin bir hatadır. Çünkü (كَلِمًا) diye okunduğu takdirde tekil değil, çoğul okunmuş olur. Eğer tekil okuyacak olsa; (كَلِمًا) demek icab ederdi. Fakat (كَلِمًا) diyenler manaya binaen çoğul okumuş olurlar ve fiil mazi kullanmış olurlar. Çünkü o bu durumda fiil (كَلِمًا): dehşete korkar" fiili gibi değerlendirmiştir. Buna karşılık; (كَلِمًا) diye okuyana ise yine manaya göre ve önceki cümle ile anlamı kopuk olduğundan dolayı böyle okumuşlardır.

İbn Nasr dedi ki: Ebu İshak -Allah'ın rahmeti üzerine olsun-dan söylemediği bir söz nakledilmiş bulunmaktadır. (en-Nehhas'ın nakline işaret ediyor.)

Aşağıdakiler ise müddessir 8. ayet ile ilgilidir

de söylenmiştir. Çünkü genç ve deliştili ilk çetin üfürüş odur. Bu İmtisâ da ir yeterli açıklamalar daha önceden en-Neml Sûresi (27/87-90. âyetlerin tel siri) ile el-En'am Sûresi (6/73. âyetin tefsiri)nde ve "et-Tezkire" adlı eserimiz de geçmiş bulunmaktadır. Allah'a hamdolsun.

Ebu Habshan'dan şöyle dediği nakledilmiştir: Zürrare b. Evfâ bize imam ol du. "Çünkü o boruya üfürüldüğü zaman" buyruğuna gelince, vefat edip ye re yığıldı.

"İşte o gün oldukça zor bir gündür, kâfirlere" Allah'ı ve peygamberle rini -Allah'ın salat ve selamları üzerlerine olsun- inkâr edenlere"hiç de ko lay değildir." Kolay olmayacaktır. Çünkü onların düğümlerinden biri çözüldü mü mutlaka daha zor birisi ile karşılaşılır. Günahkâr, muvalihid mü'min ler ise böyle olmayacaktır. Onların düğümleri daha kolay olana doğru çözü lecek ve nihayet yüce Allah'ın rahmetiyle cennete gireceklerdir.

(^{١١٠} ^{١١١} ^{١١٢} ^{١١٣} ^{١١٤} ^{١١٥} ^{١١٦} ^{١١٧} ^{١١٨} ^{١١٩} ^{١٢٠} ^{١٢١} ^{١٢٢} ^{١٢٣} ^{١٢٤} ^{١٢٥} ^{١٢٦} ^{١٢٧} ^{١٢٨} ^{١٢٩} ^{١٣٠} ^{١٣١} ^{١٣٢} ^{١٣٣} ^{١٣٤} ^{١٣٥} ^{١٣٦} ^{١٣٧} ^{١٣٨} ^{١٣٩} ^{١٤٠} ^{١٤١} ^{١٤٢} ^{١٤٣} ^{١٤٤} ^{١٤٥} ^{١٤٦} ^{١٤٧} ^{١٤٨} ^{١٤٩} ^{١٥٠} ^{١٥١} ^{١٥٢} ^{١٥٣} ^{١٥٤} ^{١٥٥} ^{١٥٦} ^{١٥٧} ^{١٥٨} ^{١٥٩} ^{١٦٠} ^{١٦١} ^{١٦٢} ^{١٦٣} ^{١٦٤} ^{١٦٥} ^{١٦٦} ^{١٦٧} ^{١٦٨} ^{١٦٩} ^{١٧٠} ^{١٧١} ^{١٧٢} ^{١٧٣} ^{١٧٤} ^{١٧٥} ^{١٧٦} ^{١٧٧} ^{١٧٨} ^{١٧٩} ^{١٨٠} ^{١٨١} ^{١٨٢} ^{١٨٣} ^{١٨٤} ^{١٨٥} ^{١٨٦} ^{١٨٧} ^{١٨٨} ^{١٨٩} ^{١٩٠} ^{١٩١} ^{١٩٢} ^{١٩٣} ^{١٩٤} ^{١٩٥} ^{١٩٦} ^{١٩٧} ^{١٩٨} ^{١٩٩} ^{٢٠٠} ^{٢٠١} ^{٢٠٢} ^{٢٠٣} ^{٢٠٤} ^{٢٠٥} ^{٢٠٦} ^{٢٠٧} ^{٢٠٨} ^{٢٠٩} ^{٢١٠} ^{٢١١} ^{٢١٢} ^{٢١٣} ^{٢١٤} ^{٢١٥} ^{٢١٦} ^{٢١٧} ^{٢١٨} ^{٢١٩} ^{٢٢٠} ^{٢٢١} ^{٢٢٢} ^{٢٢٣} ^{٢٢٤} ^{٢٢٥} ^{٢٢٦} ^{٢٢٧} ^{٢٢٨} ^{٢٢٩} ^{٢٣٠} ^{٢٣١} ^{٢٣٢} ^{٢٣٣} ^{٢٣٤} ^{٢٣٥} ^{٢٣٦} ^{٢٣٧} ^{٢٣٨} ^{٢٣٩} ^{٢٤٠} ^{٢٤١} ^{٢٤٢} ^{٢٤٣} ^{٢٤٤} ^{٢٤٥} ^{٢٤٦} ^{٢٤٧} ^{٢٤٨} ^{٢٤٩} ^{٢٥٠} ^{٢٥١} ^{٢٥٢} ^{٢٥٣} ^{٢٥٤} ^{٢٥٥} ^{٢٥٦} ^{٢٥٧} ^{٢٥٨} ^{٢٥٩} ^{٢٦٠} ^{٢٦١} ^{٢٦٢} ^{٢٦٣} ^{٢٦٤} ^{٢٦٥} ^{٢٦٦} ^{٢٦٧} ^{٢٦٨} ^{٢٦٩} ^{٢٧٠} ^{٢٧١} ^{٢٧٢} ^{٢٧٣} ^{٢٧٤} ^{٢٧٥} ^{٢٧٦} ^{٢٧٧} ^{٢٧٨} ^{٢٧٩} ^{٢٨٠} ^{٢٨١} ^{٢٨٢} ^{٢٨٣} ^{٢٨٤} ^{٢٨٥} ^{٢٨٦} ^{٢٨٧} ^{٢٨٨} ^{٢٨٩} ^{٢٩٠} ^{٢٩١} ^{٢٩٢} ^{٢٩٣} ^{٢٩٤} ^{٢٩٥} ^{٢٩٦} ^{٢٩٧} ^{٢٩٨} ^{٢٩٩} ^{٣٠٠} ^{٣٠١} ^{٣٠٢} ^{٣٠٣} ^{٣٠٤} ^{٣٠٥} ^{٣٠٦} ^{٣٠٧} ^{٣٠٨} ^{٣٠٩} ^{٣١٠} ^{٣١١} ^{٣١٢} ^{٣١٣} ^{٣١٤} ^{٣١٥} ^{٣١٦} ^{٣١٧} ^{٣١٨} ^{٣١٩} ^{٣٢٠} ^{٣٢١} ^{٣٢٢} ^{٣٢٣} ^{٣٢٤} ^{٣٢٥} ^{٣٢٦} ^{٣٢٧} ^{٣٢٨} ^{٣٢٩} ^{٣٣٠} ^{٣٣١} ^{٣٣٢} ^{٣٣٣} ^{٣٣٤} ^{٣٣٥} ^{٣٣٦} ^{٣٣٧} ^{٣٣٨} ^{٣٣٩} ^{٣٤٠} ^{٣٤١} ^{٣٤٢} ^{٣٤٣} ^{٣٤٤} ^{٣٤٥} ^{٣٤٦} ^{٣٤٧} ^{٣٤٨} ^{٣٤٩} ^{٣٥٠} ^{٣٥١} ^{٣٥٢} ^{٣٥٣} ^{٣٥٤} ^{٣٥٥} ^{٣٥٦} ^{٣٥٧} ^{٣٥٨} ^{٣٥٩} ^{٣٦٠} ^{٣٦١} ^{٣٦٢} ^{٣٦٣} ^{٣٦٤} ^{٣٦٥} ^{٣٦٦} ^{٣٦٧} ^{٣٦٨} ^{٣٦٩} ^{٣٧٠} ^{٣٧١} ^{٣٧٢} ^{٣٧٣} ^{٣٧٤} ^{٣٧٥} ^{٣٧٦} ^{٣٧٧} ^{٣٧٨} ^{٣٧٩} ^{٣٨٠} ^{٣٨١} ^{٣٨٢} ^{٣٨٣} ^{٣٨٤} ^{٣٨٥} ^{٣٨٦} ^{٣٨٧} ^{٣٨٨} ^{٣٨٩} ^{٣٩٠} ^{٣٩١} ^{٣٩٢} ^{٣٩٣} ^{٣٩٤} ^{٣٩٥} ^{٣٩٦} ^{٣٩٧} ^{٣٩٨} ^{٣٩٩} ^{٤٠٠} ^{٤٠١} ^{٤٠٢} ^{٤٠٣} ^{٤٠٤} ^{٤٠٥} ^{٤٠٦} ^{٤٠٧} ^{٤٠٨} ^{٤٠٩} ^{٤١٠} ^{٤١١} ^{٤١٢} ^{٤١٣} ^{٤١٤} ^{٤١٥} ^{٤١٦} ^{٤١٧} ^{٤١٨} ^{٤١٩} ^{٤٢٠} ^{٤٢١} ^{٤٢٢} ^{٤٢٣} ^{٤٢٤} ^{٤٢٥} ^{٤٢٦} ^{٤٢٧} ^{٤٢٨} ^{٤٢٩} ^{٤٣٠} ^{٤٣١} ^{٤٣٢} ^{٤٣٣} ^{٤٣٤} ^{٤٣٥} ^{٤٣٦} ^{٤٣٧} ^{٤٣٨} ^{٤٣٩} ^{٤٤٠} ^{٤٤١} ^{٤٤٢} ^{٤٤٣} ^{٤٤٤} ^{٤٤٥} ^{٤٤٦} ^{٤٤٧} ^{٤٤٨} ^{٤٤٩} ^{٤٥٠} ^{٤٥١} ^{٤٥٢} ^{٤٥٣} ^{٤٥٤} ^{٤٥٥} ^{٤٥٦} ^{٤٥٧} ^{٤٥٨} ^{٤٥٩} ^{٤٦٠} ^{٤٦١} ^{٤٦٢} ^{٤٦٣} ^{٤٦٤} ^{٤٦٥} ^{٤٦٦} ^{٤٦٧} ^{٤٦٨} ^{٤٦٩} ^{٤٧٠} ^{٤٧١} ^{٤٧٢} ^{٤٧٣} ^{٤٧٤} ^{٤٧٥} ^{٤٧٦} ^{٤٧٧} ^{٤٧٨} ^{٤٧٩} ^{٤٨٠} ^{٤٨١} ^{٤٨٢} ^{٤٨٣} ^{٤٨٤} ^{٤٨٥} ^{٤٨٦} ^{٤٨٧} ^{٤٨٨} ^{٤٨٩} ^{٤٩٠} ^{٤٩١} ^{٤٩٢} ^{٤٩٣} ^{٤٩٤} ^{٤٩٥} ^{٤٩٦} ^{٤٩٧} ^{٤٩٨} ^{٤٩٩} ^{٥٠٠} ^{٥٠١} ^{٥٠٢} ^{٥٠٣} ^{٥٠٤} ^{٥٠٥} ^{٥٠٦} ^{٥٠٧} ^{٥٠٨} ^{٥٠٩} ^{٥١٠} ^{٥١١} ^{٥١٢} ^{٥١٣} ^{٥١٤} ^{٥١٥} ^{٥١٦} ^{٥١٧} ^{٥١٨} ^{٥١٩} ^{٥٢٠} ^{٥٢١} ^{٥٢٢} ^{٥٢٣} ^{٥٢٤} ^{٥٢٥} ^{٥٢٦} ^{٥٢٧} ^{٥٢٨} ^{٥٢٩} ^{٥٣٠} ^{٥٣١} ^{٥٣٢} ^{٥٣٣} ^{٥٣٤} ^{٥٣٥} ^{٥٣٦} ^{٥٣٧} ^{٥٣٨} ^{٥٣٩} ^{٥٤٠} ^{٥٤١} ^{٥٤٢} ^{٥٤٣} ^{٥٤٤} ^{٥٤٥} ^{٥٤٦} ^{٥٤٧} ^{٥٤٨} ^{٥٤٩} ^{٥٥٠} ^{٥٥١} ^{٥٥٢} ^{٥٥٣} ^{٥٥٤} ^{٥٥٥} ^{٥٥٦} ^{٥٥٧} ^{٥٥٨} ^{٥٥٩} ^{٥٦٠} ^{٥٦١} ^{٥٦٢} ^{٥٦٣} ^{٥٦٤} ^{٥٦٥} ^{٥٦٦} ^{٥٦٧} ^{٥٦٨} ^{٥٦٩} ^{٥٧٠} ^{٥٧١} ^{٥٧٢} ^{٥٧٣} ^{٥٧٤} ^{٥٧٥} ^{٥٧٦} ^{٥٧٧} ^{٥٧٨} ^{٥٧٩} ^{٥٨٠} ^{٥٨١} ^{٥٨٢} ^{٥٨٣} ^{٥٨٤} ^{٥٨٥} ^{٥٨٦} ^{٥٨٧} ^{٥٨٨} ^{٥٨٩} ^{٥٩٠} ^{٥٩١} ^{٥٩٢} ^{٥٩٣} ^{٥٩٤} ^{٥٩٥} ^{٥٩٦} ^{٥٩٧} ^{٥٩٨} ^{٥٩٩} ^{٦٠٠} ^{٦٠١} ^{٦٠٢} ^{٦٠٣} ^{٦٠٤} ^{٦٠٥} ^{٦٠٦} ^{٦٠٧} ^{٦٠٨} ^{٦٠٩} ^{٦١٠} ^{٦١١} ^{٦١٢} ^{٦١٣} ^{٦١٤} ^{٦١٥} ^{٦١٦} ^{٦١٧} ^{٦١٨} ^{٦١٩} ^{٦٢٠} ^{٦٢١} ^{٦٢٢} ^{٦٢٣} ^{٦٢٤} ^{٦٢٥} ^{٦٢٦} ^{٦٢٧} ^{٦٢٨} ^{٦٢٩} ^{٦٣٠} ^{٦٣١} ^{٦٣٢} ^{٦٣٣} ^{٦٣٤} ^{٦٣٥} ^{٦٣٦} ^{٦٣٧} ^{٦٣٨} ^{٦٣٩} ^{٦٤٠} ^{٦٤١} ^{٦٤٢} ^{٦٤٣} ^{٦٤٤} ^{٦٤٥} ^{٦٤٦} ^{٦٤٧} ^{٦٤٨} ^{٦٤٩} ^{٦٥٠} ^{٦٥١} ^{٦٥٢} ^{٦٥٣} ^{٦٥٤} ^{٦٥٥} ^{٦٥٦} ^{٦٥٧} ^{٦٥٨} ^{٦٥٩} ^{٦٦٠} ^{٦٦١} ^{٦٦٢} ^{٦٦٣} ^{٦٦٤} ^{٦٦٥} ^{٦٦٦} ^{٦٦٧} ^{٦٦٨} ^{٦٦٩} ^{٦٧٠} ^{٦٧١} ^{٦٧٢} ^{٦٧٣} ^{٦٧٤} ^{٦٧٥} ^{٦٧٦} ^{٦٧٧} ^{٦٧٨} ^{٦٧٩} ^{٦٨٠} ^{٦٨١} ^{٦٨٢} ^{٦٨٣} ^{٦٨٤} ^{٦٨٥} ^{٦٨٦} ^{٦٨٧} ^{٦٨٨} ^{٦٨٩} ^{٦٩٠} ^{٦٩١} ^{٦٩٢} ^{٦٩٣} ^{٦٩٤} ^{٦٩٥} ^{٦٩٦} ^{٦٩٧} ^{٦٩٨} ^{٦٩٩} ^{٧٠٠} ^{٧٠١} ^{٧٠٢} ^{٧٠٣} ^{٧٠٤} ^{٧٠٥} ^{٧٠٦} ^{٧٠٧} ^{٧٠٨} ^{٧٠٩} ^{٧١٠} ^{٧١١} ^{٧١٢} ^{٧١٣} ^{٧١٤} ^{٧١٥} ^{٧١٦} ^{٧١٧} ^{٧١٨} ^{٧١٩} ^{٧٢٠} ^{٧٢١} ^{٧٢٢} ^{٧٢٣} ^{٧٢٤} ^{٧٢٥} ^{٧٢٦} ^{٧٢٧} ^{٧٢٨} ^{٧٢٩} ^{٧٣٠} ^{٧٣١} ^{٧٣٢} ^{٧٣٣} ^{٧٣٤} ^{٧٣٥} ^{٧٣٦} ^{٧٣٧} ^{٧٣٨} ^{٧٣٩} ^{٧٤٠} ^{٧٤١} ^{٧٤٢} ^{٧٤٣} ^{٧٤٤} ^{٧٤٥} ^{٧٤٦} ^{٧٤٧} ^{٧٤٨} ^{٧٤٩} ^{٧٥٠} ^{٧٥١} ^{٧٥٢} ^{٧٥٣} ^{٧٥٤} ^{٧٥٥} ^{٧٥٦} ^{٧٥٧} ^{٧٥٨} ^{٧٥٩} ^{٧٦٠} ^{٧٦١} ^{٧٦٢} ^{٧٦٣} ^{٧٦٤} ^{٧٦٥} ^{٧٦٦} ^{٧٦٧} ^{٧٦٨} ^{٧٦٩} ^{٧٧٠} ^{٧٧١} ^{٧٧٢} ^{٧٧٣} ^{٧٧٤} ^{٧٧٥} ^{٧٧٦} ^{٧٧٧} ^{٧٧٨} ^{٧٧٩} ^{٧٨٠} ^{٧٨١} ^{٧٨٢} ^{٧٨٣} ^{٧٨٤} ^{٧٨٥} ^{٧٨٦} ^{٧٨٧} ^{٧٨٨} ^{٧٨٩} ^{٧٩٠} ^{٧٩١} ^{٧٩٢} ^{٧٩٣} ^{٧٩٤} ^{٧٩٥} ^{٧٩٦} ^{٧٩٧} ^{٧٩٨} ^{٧٩٩} ^{٨٠٠} ^{٨٠١} ^{٨٠٢} ^{٨٠٣} ^{٨٠٤} ^{٨٠٥} ^{٨٠٦} ^{٨٠٧} ^{٨٠٨} ^{٨٠٩} ^{٨١٠} ^{٨١١} ^{٨١٢} ^{٨١٣} ^{٨١٤} ^{٨١٥} ^{٨١٦} ^{٨١٧} ^{٨١٨} ^{٨١٩} ^{٨٢٠} ^{٨٢١} ^{٨٢٢} ^{٨٢٣} ^{٨٢٤} ^{٨٢٥} ^{٨٢٦} ^{٨٢٧} ^{٨٢٨} ^{٨٢٩} ^{٨٣٠} ^{٨٣١} ^{٨٣٢} ^{٨٣٣} ^{٨٣٤} ^{٨٣٥} ^{٨٣٦} ^{٨٣٧} ^{٨٣٨} ^{٨٣٩} ^{٨٤٠} ^{٨٤١} ^{٨٤٢} ^{٨٤٣} ^{٨٤٤} ^{٨٤٥} ^{٨٤٦} ^{٨٤٧} ^{٨٤٨} ^{٨٤٩} ^{٨٥٠} ^{٨٥١} ^{٨٥٢} ^{٨٥٣} ^{٨٥٤} ^{٨٥٥} ^{٨٥٦} ^{٨٥٧} ^{٨٥٨} ^{٨٥٩} ^{٨٦٠} ^{٨٦١} ^{٨٦٢} ^{٨٦٣} ^{٨٦٤} ^{٨٦٥} ^{٨٦٦} ^{٨٦٧} ^{٨٦٨} ^{٨٦٩} ^{٨٧٠} ^{٨٧١} ^{٨٧٢} ^{٨٧٣} ^{٨٧٤} ^{٨٧٥} ^{٨٧٦} ^{٨٧٧} ^{٨٧٨} ^{٨٧٩} ^{٨٨٠} ^{٨٨١} ^{٨٨٢} ^{٨٨٣} ^{٨٨٤} ^{٨٨٥} ^{٨٨٦} ^{٨٨٧} ^{٨٨٨} ^{٨٨٩} ^{٨٩٠} ^{٨٩١} ^{٨٩٢} ^{٨٩٣} ^{٨٩٤} ^{٨٩٥} ^{٨٩٦} ^{٨٩٧} ^{٨٩٨} ^{٨٩٩} ^{٩٠٠} ^{٩٠١} ^{٩٠٢} ^{٩٠٣} ^{٩٠٤} ^{٩٠٥} ^{٩٠٦} ^{٩٠٧} ^{٩٠٨} ^{٩٠٩} ^{٩١٠} ^{٩١١} ^{٩١٢} ^{٩١٣} ^{٩١٤} ^{٩١٥} ^{٩١٦} ^{٩١٧} ^{٩١٨} ^{٩١٩} ^{٩٢٠} ^{٩٢١} ^{٩٢٢} ^{٩٢٣} ^{٩٢٤} ^{٩٢٥} ^{٩٢٦} ^{٩٢٧} ^{٩٢٨} ^{٩٢٩} ^{٩٣٠} ^{٩٣١} ^{٩٣٢} ^{٩٣٣} ^{٩٣٤} ^{٩٣٥} ^{٩٣٦} ^{٩٣٧} ^{٩٣٨} ^{٩٣٩} ^{٩٤٠} ^{٩٤١} ^{٩٤٢} ^{٩٤٣} ^{٩٤٤} ^{٩٤٥} ^{٩٤٦} ^{٩٤٧} ^{٩٤٨} ^{٩٤٩} ^{٩٥٠} ^{٩٥١} ^{٩٥٢} ^{٩٥٣} ^{٩٥٤} ^{٩٥٥} ^{٩٥٦} ^{٩٥٧} ^{٩٥٨} ^{٩٥٩} ^{٩٦٠} ^{٩٦١} ^{٩٦٢} ^{٩٦٣} ^{٩٦٤} ^{٩٦٥} ^{٩٦٦} ^{٩٦٧} ^{٩٦٨} ^{٩٦٩} ^{٩٧٠} ^{٩٧١} ^{٩٧٢} ^{٩٧٣} ^{٩٧٤} ^{٩٧٥} ^{٩٧٦} ^{٩٧٧} ^{٩٧٨} ^{٩٧٩} ^{٩٨٠} ^{٩٨١} ^{٩٨٢} ^{٩٨٣} ^{٩٨٤} ^{٩٨٥} ^{٩٨٦} ^{٩٨٧} ^{٩٨٨} ^{٩٨٩} ^{٩٩٠} ^{٩٩١} ^{٩٩٢} ^{٩٩٣} ^{٩٩٤} ^{٩٩٥} ^{٩٩٦} ^{٩٩٧} ^{٩٩٨} ^{٩٩٩} ^{١٠٠٠} ^{١٠٠١} ^{١٠٠٢} ^{١٠٠٣} ^{١٠٠٤} ^{١٠٠٥} ^{١٠٠٦} ^{١٠٠٧} ^{١٠٠٨} ^{١٠٠٩} ^{١٠١٠} ^{١٠١١} ^{١٠١٢} ^{١٠١٣} ^{١٠١٤} ^{١٠١٥} ^{١٠١٦} ^{١٠١٧} ^{١٠١٨} ^{١٠١٩} ^{١٠٢٠} ^{١٠٢١} ^{١٠٢٢} ^{١٠٢٣} ^{١٠٢٤} ^{١٠٢٥} ^{١٠٢٦} ^{١٠٢٧} ^{١٠٢٨} ^{١٠٢٩} ^{١٠٣٠} ^{١٠٣١} ^{١٠٣٢} ^{١٠٣٣} ^{١٠٣٤} ^{١٠٣٥} ^{١٠٣٦} ^{١٠٣٧} ^{١٠٣٨} ^{١٠٣٩} ^{١٠٤٠} ^{١٠٤١} ^{١٠٤٢} ^{١٠٤٣} ^{١٠٤٤} ^{١٠٤٥} ^{١٠٤٦} ^{١٠٤٧} ^{١٠٤٨} ^{١٠٤٩} ^{١٠٥٠} ^{١٠٥١} ^{١٠٥٢} ^{١٠٥٣} ^{١٠٥٤} ^{١٠٥٥} ^{١٠٥٦} ^{١٠٥٧} ^{١٠٥٨} ^{١٠٥٩} ^{١٠٦٠} ^{١٠٦١} ^{١٠٦٢} ^{١٠٦٣} ^{١٠٦٤} ^{١٠٦٥} ^{١٠٦٦} ^{١٠٦٧} ^{١٠٦٨} ^{١٠٦٩} ^{١٠٧٠} ^{١٠٧١} ^{١٠٧٢} ^{١٠٧٣} ^{١٠٧٤} ^{١٠٧٥} ^{١٠٧٦} ^{١٠٧٧} ^{١٠٧٨} ^{١٠٧٩} ^{١٠٨٠} ^{١٠٨١}